

ISSN 2226-3209 (Print),
ISSN 2409-0506 (Online)

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

MINISTRY OF CULTURE OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF MANAGERIAL STAFF OF CULTURE AND ARTS

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ

АКАДЕМІЇ

КЕРІВНИХ

КАДРІВ

КУЛЬТУРИ

І МИСТЕЦТВ

NATIONAL
ACADEMY OF
MANAGERIAL
STAFF OF
CULTURE
AND ARTS

HERALD

Щоквартальний науковий журнал
Quarterly Journal

2'2018

Київ – 2018

УДК 050:(008+7)

Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв :
наук. журнал. – К. : Міленіум, 2018. – № 2. – 362 с.

У щоквартальнику Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв висвітлюються актуальні питання мистецтвознавства та культурології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Редакційна колегія

Шульгіна В.Д., д.мист., професор (*головний редактор*); *Литвин С.Х.*, д.і.н., професор (*заст. головного редактора*); *Вільчинська І.Ю.*, д.політ.н., професор (*відповідальний секретар*); *Більченко Є.В.*, д.культ., доцент; *Бітасєв В.А.*, д.філос.н., професор, член-кор. НАМ України; *Богуцький Ю.П.*, д.філос., професор, академік НАМ України; *Волков С.М.*, д.культ., професор; *Герчанівська П.Е.*, д.культ., професор; *Езкуерро А.*, д.філос. (Іспанія); *Жукова Н.А.*, д.культ., доцент; *Каппелліні В.*, д.філос., професор (Італія); *Каталінік В.*, д. філос. (Хорватія); *Кайл К.*, д.філос. (Німеччина); *Кияновська Л.О.*, д.мист., професор; *Кнаут М.*, д.філос., професор (Німеччина); *Личковах В.А.*, д.філос.наук, професор; *Льоос Х.*, д.філос., професор (Німеччина); *Пастерняк В.*, д. габілітований, професор (Польща); *Петрова І.В.*, д.культ., професор; *Ростіролла Д.*, д.філос. (Італія); *Роценко О.Г.*, д.мист., професор; *Самойленко О.І.*, д.мист., професор; *Сапенько Р.*, д-р габілітований, професор (Польща); *Станіславська К.І.*, д.мист., професор; *Тахіаос Антоніос Еміліос Н.*, д.і.н., професор, член-кор. Афіньської академії наук з літератури та мистецтва (Греція); *Хемслі Д.*, д.філос. (Великобританія); *Чернець В.Г.*, д.філос., професор; *Шванднер Г.*, д.філос., професор (Німеччина); *Штанке Г.*, д.філос., професор (Німеччина).

Статті, подані до редакції журналу, рецензуються членами редакційної колегії

Затверджено:

*Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015, № 1021
як фахове видання з культурології та мистецтвознавства*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151 є фаховим виданням зі спеціальностей: *культурологія; аудіовізуальне мистецтво та виробництво; образотворче мистецтво; декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво; сценічне мистецтво*

Науковий журнал "Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв" індексується в міжнародних наукометричних базах даних: **Web of Science (Emerging Sources Citation Index); EBSCO; International Impact Factor Services; Research Bible; Science Index (PIHЦ); Open Academic Journals Index; CiteFactor; Polish Scholarly Bibliography; Google Scholar; BASE; InnoSpace; Scientific Indexing Services; Journals Impact Factor; InfoBase Index; Directory of Open Access Scholarly Resources; CEEOL (Central and Eastern European Online Library); Index Copernicus**

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 8 від 24 квітня 2018 р.)

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

Свідоцтво КВ № 19938-9738ПР від 17.05.2013 р.

© Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв, 2018

© Видавництво "Міленіум", 2018

Медвідь Тетяна Анатоліївна
кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри хореографії
Інституту мистецтв Київського університету
ім. Бориса Грінченка
t.medvid@kubg.edu.ua

КОМПЕТЕНТІСНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Мета – науково обґрунтувати доцільність реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх хореографів у класичному університеті, визначити основні чинники та групи компетентностей, які забезпечують успішність професійної діяльності хореографа. **Методологія** дослідження ґрунтується на застосуванні компетентнісного підходу в розробленні освітніх програм підготовки бакалаврів хореографії у класичному університеті. **Наукова новизна** полягає в тому, що: 1) обґрунтовано необхідність і доцільність реалізації компетентнісного підходу в розробленні освітніх програм для студентів спеціальності "Хореографія"; 2) виявлено об'єктивні й суб'єктивні чинники, від яких залежить якість хореографічної освіти у класичному університеті; 3) окреслено групи фахових компетентностей, які можуть скласти основу компетентнісної моделі хореографа як танцівника, викладача та керівника хореографічного колективу. **Висновки.** Основною метою навчання студентів-хореографів у класичному університеті є не опанування окремими знаннями, вміннями і навичками, а формування загальних і фахових компетентностей, що відповідає сучасним вимогам і забезпечує успішність фахової діяльності хореографів. Запропонована класифікація фахових компетентностей може скласти основу компетентнісної моделі хореографа як результату його професійної підготовки у класичному університеті.

Ключові слова: майбутній хореограф, класичний університет, компетентнісний підхід, фахові компетентності, професійна підготовка, професійна діяльність хореографа.

Медвидь Татьяна Анатольевна, кандидат искусствоведения, заведующая кафедрой хореографии Института искусств Киевского университета им. Бориса Гринченко

Компетентностные основы профессиональной подготовки будущих хореографов в классическом университете

Цель работы – научно обосновать целесообразность реализации компетентностного подхода к профессиональной подготовке будущих хореографов в классическом университете. **Методология** исследования основана на применении компетентностного подхода в разработке образовательных программ подготовки бакалавров хореографии в классическом университете. **Научная новизна** работы заключается в том, что: 1) обоснована необходимость и целесообразность реализации компетентностного подхода в разработке образовательных программ для студентов специальности "Хореография"; 2) выявлены объективные и субъективные факторы, от которых зависит качество хореографического образования в классическом университете; 3) определены группы профессиональных компетентностей, которые могут составить основу компетентностной модели хореографа как танцовщика, преподавателя и руководителя хореографического коллектива. **Выводы.** Основной целью обучения студентов-хореографов в классическом университете является не овладение отдельными знаниями, умениями и навыками, а формирование общих и профессиональных компетентностей, что отвечает современным требованиям и обеспечивает успешность профессиональной деятельности хореографов. Предложенная классификация профессиональных компетентностей может составить основу компетентностной модели хореографа как результата его профессиональной подготовки в классическом университете.

Ключевые слова: будущий хореограф, классический университет, компетентностный подход, специальные компетентности, профессиональная подготовка, профессиональная деятельность хореографа.

Medvid Tetiana, hD, Head of Choreography Department, Institute of Arts, Borys Grinchenko Kyiv University

Competent principles of future choreographers' professional training in classical university

Purpose of the article. The research scientifically substantiates the advisability of competency-based approach implementing into future choreographers' professional training in classical university. The main factors that influence the efficiency of student-choreographers' professional training are found out: the level of domestic choreographic school development, needs and demands of the society about choreographic art; the level of lecturers' training, students' giftedness and academic ability; the material basis of the educational institution and the scientific and methodological content development of the choreographic education. The groups of general and professional competencies that ensure choreographer's successful professional activity are determined. Professional competencies include basic (organizational, psychological and pedagogical, fine art, musical informative and technological, methodical) and special (choreographic, artistic-stage, medical and biological). The **methodology** of the research is based on the application of a competency-based approach in the development of the syllabus for bachelors of choreographers' training in classical university. The **scientific novelty** of the work is that: 1) the necessity and advisability of competency-based approach implementation in the development of syllabus for the students of the "Choreography" specialty is substantiated; 2) objective and subjective factors, which depend on the quality of choreographic education in the classical university are revealed; 3) groups of professional competencies that can form the basis of the competency-based model of the choreographer as a dancer, teacher, and head of the choreographic team are defined. **Conclusions.** The primary goal of teaching student choreographers in a classical university is not mastering of individual knowledge, abilities, and skills, but the formation of general and professional competencies that meets the modern demands and ensures the success of

choreographers' professional activity. The proposed classification of professional competencies can form the basis of the choreographer's competency-based model as the result of his professional training in classical university.

Key words: future choreographer, classical university, competency-based approach, professional competence, professional training, choreographer's professional activity

Актуальність теми дослідження. Професійна підготовка майбутніх хореографів у системі вищої освіти України є складним і суперечливим процесом, який залежить від: а) рівня розвитку вітчизняної хореографічної школи, потреб та запитів суспільства щодо хореографічного мистецтва; б) рівня підготовки викладачів вишу та обдарованості й навчальної спроможності студентів; в) матеріальної бази навчального закладу та науково-методичної розробленості змісту хореографічної освіти.

Навчання майбутніх артистів балету, балетмейстерів, викладачів хореографічних дисциплін та керівників хореографічних колективів здійснюється в Україні як у вищих мистецьких, так і в педагогічних навчальних закладах і має свої особливості, відображені в освітніх програмах та навчально-методичних матеріалах спеціальності певного освітнього рівня (бакалаврського чи магістерського). У свою чергу, зміст хореографічної освіти (освітньо-професійні програми, навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації тощо) має розроблятися з урахуванням досягнень вітчизняного й зарубіжного хореографічного мистецтва та новітніх наукових розробок у сфері мистецтвознавства й мистецької педагогіки. Однак проблема формування у майбутніх хореографів професійних компетентностей в системі університетської освіти ще не знайшла належного висвітлення в науковій літературі, що й визначило актуальність цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні положення щодо формування професійних компетентностей майбутніх фахівців у системі вищої освіти сформульовані в Болонській декларації (програма "Tuning" [12]), нормативних документах Міністерства освіти і науки України [6], а також у працях вітчизняних і зарубіжних науковців (Н. Бібік [5], Л. Ващенко [5], О. Овчарук [5], О. Пометун [5], О. Савченко [5], А. Хуторської [10] та ін.). Класифікацію професійних компетентностей та систему оцінювання рівня фахової компетентності студентів вищих навчальних закладів України запропонував Ю. Рашкевич [8]. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійній підготовці студентів мистецьких спеціальностей розкрито у працях Т. Пляченко [7] та інших науковців.

Вітчизняними мистецтвознавцями й педагогами вже досліджені окремі аспекти становлення й розвитку хореографічного мистецтва в Україні. Історію розвитку вітчизняної балетної школи в персоналіях і датах висвітлено у працях Ю. Станішевського [9]; феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії науково обґрунтовано Д. Бернадською [2]; сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ століття стала предметом наукового дослідження Д. Шарикова [11]; особливості професійної підготовки майбутніх учителів-хореографів у системі педагогічної освіти розкрито у дослідженнях Т. Благової [3] та Л. Андрощук [1].

Аналіз означеної літератури та інших наукових джерел засвідчив, що процес реалізації компетентнісного підходу у хореографічній підготовці студентів класичного університету ще недостатньо досліджений, що й визначило завдання нашої наукової роботи.

Мета дослідження – науково обґрунтувати доцільність реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці студентів-хореографів у класичному університеті; визначити основні чинники та групи компетентностей, які забезпечують успішність професійної діяльності хореографа.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування професійної компетентності майбутнього хореографа потребує належної теоретичної розробленості галузевих стандартів з фаху на заходах компетентнісного підходу та чіткої програми їх реалізації в умовах університетської освіти

Сутність компетентнісного підходу полягає в тому, що головним результатом освіти мають стати не окремі знання, навички й уміння, а здатність і готовність людини до ефективної та продуктивної діяльності в різних соціально-значущих ситуаціях. Відтак у межах компетентнісного підходу провідним постає завдання не стільки нарощування обсягу знань, скільки надбання різнобічного досвіду майбутньої професійної діяльності.

Поняття "досвід" трактується як: 1) сукупність знань, уміння, які здобуваються в житті, на практиці, те, що було вже в житті, з чим доводилося зустрічатися; 2) (філософське) сукупність чуттєвих сприймань, що набуваються в процесі взаємодії людини із зовнішньою природою і становить основу всіх наших знань про матеріальний світ [4, 242].

Аналізуючи сутність понять "досвід" і "компетентність" [4; 5; 6; 7; 10; 12] можна зробити висновок, що зміст поняття "компетентність" є ширшим. Компетентнісний підхід в освіті також ширший, ніж підхід із позиції предметних знань, навичок, умінь, і включає широкі гуманістичні, морально-етичні, культурні, естетичні, мотиваційні та інші компоненти, спрямовані на творчість, дію, ініціативу, виконання, результат.

Запропоноване в європейському проекті "Tuning" поняття "компетенція" включає знання й розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань у конкретних ситуаціях), знання як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті). Поняття компетенції включає не тільки когнітивну й операційно-технологічну складові, але й мотиваційну етичну, соціальну, поведінко-

ву сторони (вимоги щодо результату освіти, знань, умінь, систему ціннісних орієнтацій). У визначенні компетентній вирішальну роль відіграє не тільки зміст освіти, але й освітнє середовище вищих навчальних закладів, організація освітнього процесу, освітні технології, включаючи самостійну роботу студента [12].

Компетентність є результативно-діяльнісною характеристикою освіти, а рівень компетентності є рівнем діяльності, необхідним і достатнім для мінімальної успішності в досягненні успіху. Теорія і практика компетентнісного підходу в освіті пов'язані з професійною освітою, а поняття "компетентність" трактується як оцінна категорія, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження [5; 6; 12].

Аналіз науково-методичних розробок [5; 7; 8; 10] та нормативних документів [6; 12] щодо реалізації компетентнісного підходу в освіті дає підстави говорити про те, що професійна компетентність майбутнього фахівця є узагальненим показником його теоретичної і практичної підготовленості до виконання професійної діяльності. У сталому стані компетентність не існує, вона виступає як обізнаність людини в тому чи іншому питанні, тому розглядається в дії та залежить від соціального фактора. Вона як складна і динамічна структура є результатом єдності всіх складових діяльності фахівця і має формуватися в процесі його професійного навчання.

Виходячи з того, що за час навчання у вищому навчальному закладі неможливо засвоїти вичерпний обсяг знань і навичок, необхідних для професійної діяльності, слід визначити необхідний мінімум змісту підготовки майбутнього фахівця, який забезпечить його професійну компетентність.

Нормативною моделлю професійної компетентності хореографа (артиста, балетмейстера, керівника хореографічного колективу, викладача хореографічних дисциплін) виступає його кваліфікаційна характеристика (в якій визначено виробничі функції, типові завдання діяльності та компетенції щодо вирішення типових завдань професійної діяльності) або ж профіль освітньої програми (в якому зазначається академічна і професійна кваліфікація майбутнього фахівця, мета й очікуваний результат його професійної підготовки у вигляді компетентностей, принципи й методи навчання у виші, сфера подальшого працевлаштування тощо).

У класифікації фахових компетентностей розробники освітніх програм (науковці, викладачі, методисти) дотримуються різних підходів, виходячи із напрямку діяльності вищого навчального закладу та профілю конкретної спеціальності. Наприклад, основними завданнями підготовки бакалавра хореографії у класичному університеті ми визначили: 1) підготовку компетентного конкурентоспроможного фахівця у галузі хореографії (класичної, народної, сучасної, бальної) – артиста балету, здатного до викладання хореографічних дисциплін у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах; 2) надання вищої освіти в галузі хореографії з можливістю здобуття додаткової кваліфікації керівника дитячого хореографічного колективу. Така освітня програма містить кілька взаємопов'язаних компонентів, реалізація яких забезпечує всебічний професійний розвиток майбутнього хореографа, – загальнонауковий (з відповідним блоком навчальних дисциплін) та фаховий (що містить хореографічну, психолого-педагогічну, медико-біологічну складові й різні види практик).

Програма підготовки бакалаврів хореографії за своєю орієнтацією є освітньо-професійною, здійснюється на дослідницькій основі і може продовжуватися магістерською програмою освітньо-наукового та освітньо-професійного спрямування. Освітній процес побудований на принципах студентоцентрованого особистісно орієнтованого навчання на засадах компетентнісного, системного й інтегративного підходів, що забезпечує всебічний розвиток майбутніх хореографів. Загальне оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за результатами проміжного та підсумкового контролю у вигляді іспитів, заліків, захисту творчих проєктів відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Освітньою програмою передбачене формування у студентів загальних компетентностей (світоглядної, громадянської, комунікативної, інформаційної, науково-дослідницької, самоосвітньої) та фахових (базових і спеціальних).

До базових компетентностей майбутнього хореографа ми відносимо:

- організаційну (здатність планувати, організувати, координувати, контролювати й оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів хореографічного процесу; уміння організувати навчальний процес у хореографічному класі, роботу навчальних та аматорських хореографічних колективів, дитячих танцювальних гуртків);
- психолого-педагогічну (володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння їх реалізувати у мистецькій і педагогічній діяльності; знання закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах; здатність до розвитку природних здібностей і фізичних даних дітей у хореографічному класі);
- мистецтвознавчу (здатність застосовувати знання з історії хореографічного мистецтва, мистецтва балетмейстера, світової художньої культури, історії музики та інших видів мистецтв у професійній діяльності; здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм; уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції);

– музично-інформаційну і технічну (володіння знаннями з теорії та історії музики, необхідними для роботи в хореографічному класі; музикальність, відчуття метроритму; здатність працювати в ритмічному ансамблі з іншими танцівниками та концертмейстером; здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, хрестоматіях, навчально-методичних посібниках; уміння його компонувати для певної хореографічної композиції, танцю; уміння працювати із звукозаписуючою та звуковідтворювальною апаратурою);

– методичну – для здобувачів додаткової спеціалізації "Керівництво дитячим хореографічним колективом" (здатність застосовувати базові філософські, психолого-педагогічні та методичні знання і вміння для формування ключових і предметних компетентностей учнів на заняттях у хореографічному класі; володіння методикою навчання хореографії; володіння методикою роботи з дитячим хореографічним колективом).

Спеціальні компетентності майбутнього хореографа ми згрупували так:

– хореографічна (володіння спеціальною хореографічною термінологією французькою мовою; володіння технікою виконання рухів, пластичність; уміння відтворювати та яскраво демонструвати міміку, жести, поставу, ходу тощо; володіння технікою виконання та методикою постановки класичного, характерного, історико-побутового, бального, сучасного (модерн, джаз, contemporary dance та ін.) танців; здатність проводити тренаж із танцівниками різних вікових груп (екзерсис біля станка; екзерсис на середині зали; відпрацювання окремих хореографічних елементів тощо; здатність підготувати хореографічний колектив до публічного виступу);

– художньо-сценічна (здатність виявляти свій акторський талант у процесі репетиційної та сценічної діяльності; уміння відтворювати художній образ танцю; пластичність, сценічна виразність, емоційність, експресивність, артистичність; здатність до імпровізації та художньої інтерпретації; сформованість сценічної культури та навичок невербальної комунікації у процесі концертного виступу; здатність до постановки концертних номерів та режисури);

– медико-біологічна (фізична витривалість та здатність правильно розподіляти різні види фізичних навантажень; здатність застосовувати на практиці знання про фізичну культуру, фізіологію людини, гігієну; уміння правильно діагностувати природні фізичні дані людини для занять хореографією; володіння методами підготовки танцівника до занять залежно від виду фізичних навантажень; здатність застосовувати основи стретчингу як цілісного комплексу вправ; здатність розраховувати фізичні можливості з урахуванням специфіки хореографічних технік; володіння прийомами релаксації).

Запропонована класифікація фахових компетентностей може скласти основу компетентнісної моделі майбутнього хореографа як результат його професійної підготовки у класичному університеті.

Успішність формування означених фахових компетентностей майбутнього хореографа (як і студентів інших мистецьких спеціальностей) залежить від об'єктивних і суб'єктивних чинників. До об'єктивних чинників науковці [7] відносять: навчально-методичне забезпечення та наповненість бібліотечних фондів університету; рівень кореляції змісту загальнопрофесійної підготовки студентів із змістом майбутньої фахової діяльності; умови для творчої самореалізації, інтелектуального, естетичного й духовного розвитку студентів у процесі навчальної, наукової та концертно-виконавської діяльності; матеріально-технічну базу вищого навчального закладу (навчальні корпуси, комп'ютерні класи, музичні інструменти, звукопідсилювальна апаратура спеціально обладнані аудиторії тощо). Суб'єктивними чинниками формування фахової компетентності студентів мистецьких спеціальностей є: природні здібності студента; індивідуальні психологічні особливості студента й викладача; рівень доуніверситетської підготовки студента; прагнення студента до самовдосконалення; професіоналізм та функціональна спроможність викладача (готовність формувати у студента не окремі вузькоспеціальні знання, уміння й навички, а фахові компетентності) [7, 54].

Висновки. Аналіз науково-методичної літератури щодо впровадження компетентнісного підходу в системі вищої освіти та мистецтвознавчих праць із проблеми фахової підготовки студентів хореографічних спеціальностей уможливив визначення компетентнісних засад професійної підготовки майбутніх хореографів у системі університетської освіти в Україні. Керуючись основними положеннями освітніх програм та навчально-методичних матеріалів зі спеціальності "Хореографія" ми сформулювали: а) мету професійної підготовки майбутніх хореографів у класичному університеті; б) загальні та фахові компетентності, які мають бути сформовані у студентів за час навчання в університеті; в) програмні результати навчання бакалаврів хореографії як комплекс компетентностей, які забезпечують успішність професійної діяльності хореографа.

Проведене нами дослідження дає підстави для висновку: основною метою навчання студентів-хореографів у класичному університеті є не опанування окремих знань, умінь і навичок, а формування загальних і фахових компетентностей, що відповідає сучасним вимогам і забезпечує успішність фахової діяльності хореографів – артистів балету, викладачів хореографічних дисциплін та керівників хореографічних колективів.

Проведене нами дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективним, на нашу думку, є дослідження мистецтвознавчих і науково-педагогічних основ позанавчальної (концертної, профорієнтаційної) діяльності студентів хореографічної спеціальності. Це стане предметом наших подальших наукових розвідок.

Література

1. Андрощук Л.М. Етапи становлення інноваційної педагогічної моделі хореографічної освіти "Школа мистецтв – Кіровоградський обласний загальноосвітній навчально-виховний комплекс – Кіровоградський державний педагогічний університет" / Л.М. Андрощук // Актуальні питання мистецької освіти та виховання : зб. наук. праць Сумського держ. пед. ун-ту ім. А.С.Макаренка ; [редкол.: Г.Ю. Ніколаї, А. Валюга, Н.П. Гуральник та ін.]. – Суми, 2016. – Вип. 2 (8). – С. 52–65.
2. Бернадська Д.П. Феномен синтезу мистецтв в сучасній українській сценічній хореографії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 "Теорія та історія культури" / Д.П. Бернадська ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2005. – 20 с.
3. Благова Т.О. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів-хореографів у системі педагогічної освіти / Т.О. Благова // Збірник наукових праць. – Полтава, 2009. – С. 145 – 153.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2001. – 1140 с.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : колективна монографія / Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук, Л.І. Паращенко, О.І. Пометун, О.Я. Савченко, С.Е. Трубачева ; під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : "К.І.С.", 2004. – 112 с.
6. Методичні рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід) / Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. – Київ, 2013. – 90 с. [нормативний документ].
7. Пляченко Т.М. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва / Т.М. Пляченко // Наукові записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2014. – Вип. 133. – С. 50 – 57.
8. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
9. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії / Ю. Станішевський. – К. : Музична Україна, 2003. – 440 с.
10. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58 – 64.
11. Шариков Д.І. Сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 "Теорія та історія культури" / Д.І. Шариков. – К., 2008. – 19 с.
12. Tuning Educational Structures in Europe // Universities' contribution to the Bologna Process : An introduction. – 2nd Edition [Electronic resource]. – Access mode to the resource : <http://www.tuning.unideusto.org/tuningeu/>.
13. Корисько Н. Хореографія як контемпоранне мистецтво: культурологічний аспект. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2015. № 2. К.: Міленіум. С.101-105.

References

1. Androshuk, L.M. (2016). Stages of the formation of an innovative pedagogical model of choreographic education "School of Arts – Kirovograd Regional Educational Complex – Kirovograd State Pedagogical University". Gh.Ju. Nikolaji, A. Valjugha, N.P. Ghuraljnyk (Eds), Current issues of artistic education and upbringing. (Issue 2(8), (pp 52 – 65). Sumy: State Pedagogical University named after A.Makarenko [in Ukrainian].
2. Bernadsjka, D.P. (2005). The phenomenon of synthesis of arts in contemporary Ukrainian stage choreography. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
3. Blaghova T.O. (2009). Features of the professional training of future teachers-choreographers in the system of pedagogical education. Zbirnyk naukovykh prats. Poltava, (pp. 145-153) [in Ukrainian].
4. Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language (2001). V. T. Busel (Ed). Kyiv ; Irpin : VTF "Perun" [in Ukrainian].
5. Bibik N.M., Vashhenko L.S., Lokshyna O.I., Ovcharuk O.V., Parashhenko L.I., Pometun O.I., Savchenko O.Ja., Trubacheva S.E. (2004). Competency-based approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives. Ovcharuk O. V. (Ed), K.: "K.I.S." [in Ukrainian].
6. Methodical recommendations on the development of component industry standards of higher education (competency-based approach) (2013). Kyiv: Ministry of education and Science of Ukraine, Institute of Innovative Technologies and Educational Content [in Ukrainian].
7. Pljachenko T.M. (2014). Features of the introduction of a competency-based approach in the training of the future teacher of musical art. Naukovi zapysky Kirovogradskijogho derzh. ped. un-tu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serija: Pedagoghichni nauky. Kirovograd : RVV KDPU, 133, 50-57 [in Ukrainian].
8. Rashkevych Ju.M. (2014). The Bologna process is a new paradigm of higher education. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politehniky [in Ukrainian].
9. Stanishevskij Ju. (2003). Ballet Theater of Ukraine: 225 years of history. K. : Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
10. Hutorskoj A. (2003). Key competencies as a component of a person-oriented educational paradigm. Narodnoe obrazovanie, 2, 58 – 64 [in Russian]
11. Sharykov, D.I. (2008). Modern choreography as a phenomenon of artistic culture of the XX century. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
12. Tuning Educational Structures in Europe. Universities' contribution to the Bologna Process : An introduction. Retrieved from : <http://www.tuning.unideusto.org/tuningeu/> [in English]
13. Korysko, N. (2015). Choreography as Contemporary Art: Cultural Aspect. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv Kyiv: Millennium, 2, 101-105 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.02.2018 р.